

รายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี

๒๕๖๑

ข้าราชการพลเรือนตำแหน่งท้องถิ่นจังหวัด ซึ่งได้ดำเนินการพิจารณาด้วยความเสมอภาค เป็นธรรมตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง ลักษณะงาน ตามข้อเท็จจริง และหนังสือสั่งการ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้เพื่อเป็นการป้องกันการร้องเรียนที่จะเกิดขึ้นอีก จึงได้มีการกำหนด กรอบแนวทางการจัดทำมาตรฐานในการเทียบตำแหน่งเพื่อรับโอนข้าราชการ ขณะนี้ จะอยู่ระหว่างการจัดทำข้อมูล ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีข้อเสนอแนะให้กรมเร่งรัด การพิจารณาจัดหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขและบัญชีการเทียบตำแหน่งข้าราชการ ให้แล้วเสร็จ โดยเร็ว ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

เรื่องที่ ๖

ความไม่เป็นธรรมและการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังภายในเรือนจำ

• การใช้มาตรการควบคุมเครื่องนอนของผู้ต้องขัง

ผู้ร้องเรียนเป็นนักโทษในเรือนจำขนาดใหญ่แห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ได้รับความไม่เป็นธรรมจากการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องออกคำสั่งให้ยึด และทำลายที่นอน ของผู้ต้องขังซึ่งเป็นทรัพย์สินของทางราชการ อันเป็นการขัดต่อระเบียบและกฎหมาย และให้ผู้ต้องขังทั่วประเทศใช้ผ้าห่มเพียง ๓ ผืน สำหรับปูนอน ใช้เป็นผ้าห่ม และเป็นหมอน หนุนศีรษะ ผู้ร้องเรียนเห็นว่าคำสั่งดังกล่าวเป็นการทรมานผู้ต้องขัง เพราะผ้าห่มบาง และมีคุณภาพต่ำ ไม่เหมาะสมกับใช้เป็นเครื่องนอน

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว เห็นว่าเรื่องดังกล่าว เป็นการดำเนินการที่ส่งผลกระทบต่อผู้ต้องขังทั่วประเทศ จึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ลงพื้นที่เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริง ซึ่งปรากฏว่า การกำหนด มาตรการดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันเหตุร้ายใน เรือนนอน และจัดระเบียบภายในเรือนจำทั่วประเทศ โดยกำหนดให้ผู้ต้องขังแต่ละคน มีเครื่องนอนได้เฉพาะผ้าห่ม จำนวน ๓ ผืน เท่านั้น สำหรับปูนอน เป็นผ้าห่ม และเป็นหมอน หนุนศีรษะ โดยหน่วยงานราชทัณฑ์ในส่วนกลางจะจัดหาผ้าห่มให้กับเรือนจำทั่วประเทศ

สำหรับประเด็นที่มีการร้องเรียนว่า เรือนจำเผาทำลายเครื่องนอนอันเป็นทรัพย์สินของทางราชการ ให้ผู้ต้องขังที่อยู่ภายในแดนเดียวกันกับผู้ร้องเรียนให้ถ้อยคำว่า เรือนจำได้ใช้มาตรการการใช้ผ้าห่ม ๓ ผืน กับผู้ต้องขังมาตั้งแต่กลางปี ๒๕๕๙ โดยทางเรือนจำได้ประกาศแจ้งให้ผู้ต้องขังทราบล่วงหน้าประมาณ ๑ เดือน เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถนำเครื่องนอน หรือของใช้ส่วนตัวที่ไม่จำเป็นส่งกลับคืนให้ญาติได้ และภายหลังจากที่มีการบังคับใช้มาตรการดังกล่าว เรือนจำก็จะดำเนินการจัดระเบียบเครื่องนอนและสิ่งของของผู้ต้องขังมิได้ส่งกลับคืนให้ญาติซึ่งเป็นไปตามนโยบายหน่วยงานราชทัณฑ์

อย่างไรก็ดี ผู้ตรวจการแผ่นดินได้แจ้งให้หน่วยงานราชทัณฑ์ชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อความเป็นธรรม และจัดให้มีการประชุมหารือเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยหน่วยงานชี้แจงว่า กรมราชทัณฑ์ได้มีนโยบายในการจัดหาที่นอนอย่างพาราให้กับผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ เพื่อยกระดับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในการพัฒนาสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน ป้องกันปัญหาข้อร้องเรียนจากผู้ต้องขังหรือญาติในเรื่องที่นอน และสนองนโยบายของรัฐบาลในการแก้ปัญหาทางพารา โดยการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของยางพารา ด้วยการจัดหาที่นอนอย่างพาราสำหรับผู้ต้องขัง จำนวน ๓๒๒,๖๐๐ ชิ้น ให้กับเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ จำนวน ๑๔๓ แห่ง โดยคาดว่าจะดำเนินการส่งที่นอนอย่างพาราให้กับเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศได้ตั้งแต่เดือนสิงหาคม ๒๕๖๒ ทั้งนี้ จากการศึกษา พบว่า ที่นอนอย่างพาราที่เหมาะสมต่อการนอน จะมีลักษณะ คือ

๑. มีรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้ากว้าง ๘๐ ซม. ยาว ๑๘๐ ซม. หนา ๒ ซม.
๒. ความหนาแน่น ๑๕๐ กิโลกรัมต่อชิ้น
๓. น้ำหนักไม่ต่ำกว่า ๔.๓ กิโลกรัมต่อชิ้น
๔. วัสดุประกอบด้วยปริมาณยางพาราธรรมชาติ ร้อยละ ๗๕ สารวัลคาไนซ์ และสารอื่น ๆ ร้อยละ ๒๕ และไม่มีส่วนประกอบของยางสังเคราะห์
๕. หุ้มด้วยผ้ากันน้ำซึมได้แบบโปร่ง เพื่อให้แสงทะลุผ่านได้ ผ้าทำจากไนลอน ร้อยละ ๑๐๐

จากการประชุมหารือร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า หน่วยงานมีแผนการจัดหาที่นอนยางพาราสำหรับผู้ต้องขังแล้วในงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ ให้กับผู้ต้องขังในเรือนจำทัณฑสถานทั่วประเทศ เรื่องร้องเรียนดังกล่าวจึงเป็นกรณีที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความไม่เป็นธรรมอย่างเหมาะสมแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงพิจารณายุติเรื่องร้องเรียน

นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ให้ความสำคัญกับความทุกข์ร้อนของผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ โดยผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนิน “โครงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรในเรือนจำและผู้ต้องขังเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน” เป็นประจำทุกปี นับตั้งแต่ปี ๒๕๕๔ เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบันเพื่อให้ผู้ต้องขังได้รับทราบสิทธิของตนเองอันพึงได้รับ แม้ต้องรับโทษในเรือนจำ และในปีที่ผ่านมา ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนของผู้ต้องขังในหลายกรณี ดังตัวอย่างเรื่องร้องเรียนต่อไปนี้

• ปัญหาการรักษาพยาบาลของผู้ต้องขังในเรือนจำ

ญาติของผู้ต้องขังรายหนึ่งได้ไปเยี่ยมผู้ต้องขังแล้ว พบว่า ญาติซึ่งเป็นผู้ต้องขังในเรือนจำมีอาการป่วยจากฝีคัณขุสูตรอย่างรุนแรงมานานกว่า ๙ เดือน มีแผลอักเสบลุกลามขนาดใหญ่ เป็นที่น่าเวทนาเป็นอย่างมาก โดยที่สถานพยาบาลในเรือนจำไม่มีเครื่องมือในการรักษา แต่ทางเรือนจำก็ได้ส่งตัวผู้ต้องขังรายดังกล่าวไปรับการรักษาที่โรงพยาบาล จึงร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อขอให้ช่วยเหลือประสานงานในการนำตัวผู้ต้องขังรายดังกล่าวเข้ารับการรักษา ต่อมา ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของเรือนจำดังกล่าว ในการดำเนินการนำตัวผู้ต้องขังไปรักษาต่อที่โรงพยาบาล และในเวลาต่อมา ได้รับทราบว่า ผู้ต้องขังรายดังกล่าวได้ถูกส่งตัวไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลประจำจังหวัดแล้ว และผู้ร้องเรียนได้มีหนังสือมาขอบคุณผู้ตรวจการแผ่นดินที่ให้การช่วยเหลือ

- ความไม่เป็นธรรมในการเลื่อนชั้นผู้ต้องขัง

ผู้ร้องเรียนถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ (เรือนจำแห่งที่หนึ่ง) และได้ยื่นสอบเลื่อนชั้นในรอบเดือนธันวาคม ๒๕๕๘ จากนักโทษเด็ดขาดชายชั้นดี เป็นนักโทษเด็ดขาดชายชั้นดีมากต่อมาในวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๙ ผู้ร้องเรียนถูกย้ายมาคุมขังอีกเรือนจำ (เรือนจำแห่งที่สอง) และไม่ได้รับการเลื่อนชั้นจากนักโทษเด็ดขาดชายชั้นดีเป็นนักโทษเด็ดขาดชายชั้นดีมาก ในรอบการเลื่อนชั้นดังกล่าว เป็นเหตุให้ผู้ร้องเรียนได้รับการลดวันต้องโทษและพระราชทานอภัยโทษน้อยลง

ผู้ตรวจการแผ่นดินเล็งเห็นถึงความสำคัญของเรื่องดังกล่าว แม้ผู้ร้องเรียนจะเป็นนักโทษแต่ถือเป็นการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ร้องเรียน จึงมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประสานงานกับเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ในเรือนจำแห่งที่สองได้รับแจ้งว่า จากการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้น เรือนจำแห่งที่สอง ได้รับตัวผู้ร้องเรียนจากเรือนจำเดิมที่ผู้ร้องเรียนเคยถูกคุมขัง ซึ่งเมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๙ ในขณะที่ถูกคุมขัง ผู้ร้องเรียนได้สอบเลื่อนชั้นจากชั้นดีเป็นชั้นดีมาก ในรอบเดือนธันวาคม ๒๕๕๘ ซึ่งหน่วยงานได้อนุมัติการเลื่อนชั้น และมีหนังสือแจ้งมายังเรือนจำแห่งที่หนึ่งแล้ว แต่เรือนจำแห่งที่หนึ่งไม่ได้แจ้งให้เรือนจำแห่งที่สองที่ผู้ร้องเรียนถูกคุมขังอยู่ในปัจจุบันทราบ เป็นเหตุให้ผู้ร้องเรียนไม่ได้รับการปรับชั้น ซึ่งจากการคำนวณหากผู้ร้องเรียนได้รับการเลื่อนชั้นในรอบดังกล่าว ผู้ร้องเรียนจะพ้นโทษ เรือนจำจึงเร่งดำเนินการทูลเกล้าฯ ขอพระราชทานอภัยโทษ (ย้อนหลัง) ให้กับผู้ร้องเรียน

ต่อมา สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับการประสานงานจากเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ทราบแจ้งว่า ได้ดำเนินการทูลเกล้าฯ ถวายฯ ขอพระราชทานอภัยโทษ (ย้อนหลัง) ให้ผู้ร้องเรียนแล้ว และปัจจุบันผู้ร้องเรียนพ้นโทษและได้รับการปล่อยตัวแล้ว